

ROZHODNUTÍ

Toho sychravého podzimního dne jsem seděla v kuchyni u stolu a zamýšleně hleděla zavřenými okny na mlhavý svět za nimi. Představa mrtvého strýčka sem jaksi nezapadala. Tedy, smrt jako taková s tímto ponurým počasím přímo splývala, ale smrt veselého strýčka Prokopa absolutně nikoli.

Před očima mi vyvstala jeho věčně rozesmátá tvář s velkými zuby v širokém úsměvu a se šibalskými záblesky v černých očích. Tak si ho pamatuju z dětství. Poslední vzpomínka na strýčka se mi pojí s nepříjemnou hádkou s mým otcem před pěti lety. Dva bratři, kteří si rozuměli celý život a spolu se svými rodinami měli mezi sebou srdečné vztahy, se rozkmotřili kvůli majetku. Možná by hádka neměla takový dalekosáhlý dopad na nás všechny, nebýt tety Žofie, strýcovy ženy, která do toho všeho nevhodně zasáhla.

„Jsi tvrdohlavá, Danico,“ zaslechla jsem Vojtův zvýšený hlas z obýváku. Snažil se o něčem přesvědčit moji matku. Divila jsem se, že ještě nepřišel na to, že matku nepřesvědčí o ničem, co se týká jeho i všech ostatních mužů na světě. „Prozrad' mi důvod, proč vás tam nemůžu odvézt.“

Po sklech plastových oken stékaly tenké potůčky, jako by oplakávaly strýčka Prokopa. Pršelo už druhý den, hustý déšť nám zase zkazil celý víkend. Na chodnících se tvořily hluboké kaluže, někdy byl problém přebrodit se jimi a ojedinelí chodci, které jsem sem tam zahlédla, je obcházel po rozbahněném trávníku.

„Protože pojedeme naším autem se Saškou samy,“ zachytila jsem matčinu odpověď. A cinknutí lžičky o talířek.

Překvapeně jsem odvrátila hlavu od ponurého obrazu za oknem. Takže matka se rozhodla jít na ten pohřeb?

Vstala jsem od stolu. Mrkla jsem na monitor notebooku

ku před sebou, jestli mi neblinká doručená pošta. Blikala. Usmála jsem se a potlačila v sobě nutkání kliknout na mail a otevřít ho.

Vešla jsem do obýváku.

„Mami, ty ses rozhodla jít na pohřeb?“ zeptala jsem se nevěřícně. Parte leželo na stolku nedaleko porcelánové mísy se zákusky.

Matka se narovнала v křesle a zaregistrovala můj odmítavý postoj. „Samozřejmě, Saško,“ přikývla odhodlaně. „Prokopa jsem měla ráda. Byl ke mně vždy milý.“

„Ale vždyť se s tátou pohádali!“ zvolala jsem. „A nikdo z jejich rodiny nebyl na pohřbu!“

Matka se v křesle narovнала. „Nó...,“ protáhla nejistě. „Nebyli, to je pravda, ale Prokop zřejmě byl,“ snažila se mě přesvědčit. „Vzpomínáš si, že jsme po pohřbu našly na hrobě věnec s posledním sbohem od bratra s rodinou? Kdo ho tam dal? Jedině Prokop.“

„Tak proč se potom u nás neukázal a nekondoloval nám?“ namítlá jsem vyčítavě směrem do místnosti.

Matka pokrčila rameny. „Asi mu to bylo trapné,“ odvětila. „Kvůli té hádce.“

„No právě,“ rozhodila jsem rukama. „Nevíme o sobě pět let. Myslíš si, že teta Žofie bude nadšená, až tě tam uvidí?“

„Mně je Žofie ukradená,“ do matčina hlasu se vloudil tón tvrdosti kamene. Tvrdost se netýkala mě. Patřila tetě Žofii. „Já se chci rozloučit s Prokopem.“

„Jemu je to už jedno,“ poznamenala jsem.

Vojta se zavrtěl na sedačce, rozpačitý z toho, že mu nad hlavou poletuje naše výměna názorů. Natáhl se k misce, na talířek si položil jeden zákusek a vypadal, že tato činnost ho trochu uklidnila.

„Nemám pravdu?“ obrátila jsem se přímo na něj. „Co si o tom myslíte vy?“

Vidlička s kouskem ořechového zákusku se zastavila na půli cesty k Vojtovým ústům.

„Víš...“ pronesl Vojta nejistě a rychle pohlédl na matku. Když dá za pravdu jí, možná to bude milimetrový kamínek do křehké stavby chodníčku k matčinu srdci. Uvědomila jsem si to nicméně, až když jsem otázku vyslovila. „Člověk by měl jednat tak, jak to cítí. A matčin pocit je, že chce jít na pohřeb tvého strýce Prokopa.“ Bylo jasné, že se postaví na matčinu stranu.

„Mami,“ posadila jsem se blíž k ní, „nechoďme tam. Bude to trapné, uvidíš.“ V mé prosbě zněla naléhavost. Vůbec se mi tam nechtělo.

„Saško, nedělej z toho vědu,“ ozval se Vojta. „Já půjdu také. V mládí jsem se kamarádil s tvým otcem, byli jsme skoro vrstevníci. Ačkoli byl Prokop nevlastní bratr tvého otce a byl o devatenáct let starší, dobře jsme si rozuměli. Byl to správný chlap, vždy ochotný pomoci. Zábavný.“

„Na rozdíl od jeho ženy,“ suše poznamenala matka.

„No jo,“ zasmál se Vojta pobaveně a jakoby mimochodem jemně stiskl matčinu ruku, položenou na opěradle křesla. „Dokud nedošlo k té hádce, docela jste si rozuměly. Vždyť jste se v Rusovcích často potkávaly, obě rodiny, v létě jste u nich na zahradě trávily spoustu sobot, jestli si dobře vzpomínám.“

Matka neochotně přikývla. „Ano...“ stiskla rty. Ta hádka před pěti lety ji velmi ranila. Teta Žofie na nás vykřičela takové věci, které nás opravdu urazily. Ani jsme netušili, co všechno v sobě celé roky dusila. Bylo to pro nás velmi nepřijemné zjištění.

„Děti byly ještě malé,“ řekla. Obrátila se ke mně. „Saško, ty by ses nechtěla setkat se Slávou a Soňou?“ zeptala se.

Pokrčila jsem rameny. „Proč?“ Tolik věcí se stalo od té doby, co jsme se neviděli, a byly to chvíle, kdy jsme měli být jako rodina pohromadě. Nebyli jsme. Tak proč teď? Představa setkání mě vůbec nelákala.

Potom jsem si vzpomněla na dětství plné her. Na důvěrné rozhovory se sestřenicí, nejlepší kamarádkou. „Možná se

Soňou,“ připustila jsem zamyšleně. „Se Soňou bych se ráda viděla.“ Před očima se mi vynořil bratrancův pohrdavý úšklebek a upřený pohled jeho očí. Nepříjemný. Stejně jako jeho lepkavé ruce. Otřásla jsem se. „Se Slávou rozhodně ne.“

Nebyli jsme tak malí, jak tvrdila matka. Časem jsme vyrostli. Dospěli. Dětské hry se změnily. Vytratila se z nich nevinnost, zejména ze Slávových dotyků.

„Nemysli si, že se ráda setkám s Žofí,“ povzdychla si matka. „Ale teď, po Prokopově smrti, stejně musíme dořešit majetkové otázky. Tak jako tak bychom se musely sejít.“

„Škoda že se do toho před pěti lety zamíchala,“ ozval se Vojta. „Jistě by se dohodli, bratři, dokud ještě Michal žil.“

„Mohl žít sto let,“ přenesla matka své rozhořčení na Vojtu, „kdybyste netraždali po horách a brali ohled na své rodiny.“

„Tak dovolíš, abych vás tam odvezl?“ vyhrkl Vojta. Záměrně odvedl matčinu pozornost od stále bolestného tématu. Podařilo se.

„Určitě ne,“ odmítla matka rázně. „Nepotřebuju, aby si všichni mysleli, že jsme se my dva dali dohromady.“

Vojtova tvář ztuhla a protáhla se do zklamaného výrazu. U tohohle být nemusím. Vstala jsem.

„Asi bude lepší, když pojedeme jen my dvě,“ podívala jsem se na Vojtu smířlivě. Neměla to být pomsta za to, že se před chvilkou přiklonil na matčinu stranu. Bylo mi ho líto. Nemyslím si, že by u matky někdy se svým nenápadným dvořením uspěl.

Vyšla jsem z obývacího pokoje, přivřela za sebou dveře a zamířila do kuchyně. Přesto se za mnou nesl jejich tlumený rozhovor. Tentokrát Vojta nečekaně vyrazil do útoku, na rozdíl od minulosti, kdy se po matčiných rázných odmítavých slovech vždy stáhl z boje.

„Dosud se mi nezdálo, že by ti kdovíjak záleželo na mínění jiných lidí,“ poznamenal Vojta dotčeně. „Jsi vdova už

tří roky, proboha! Co komu může vadit, kdyby ses dala dohromady třeba s čertem?“

Věděla jsem přesně, jaká bude matčina odpověď. „Radši s čertem než s horolezcem!“ zvolala rozzlobeně. „Nemysli si, že hodlám zbývající léta svého života strávit v hrozném strachu o šílence, který každou chvíli riskuje život na skalách. Třást se strachy! Sama doma. To určitě! Hele,“ podle tónu, jímž to vyslovila, jsem si dokázala jasně představit, jak se naklonila k Vojtovi. „Vidíš, i teď jsem sama, ale bez toho zničujícího strachu. A nemíním to měnit, to mi věř.“

„No tak, Danko, no tak,“ chlácholil ji Vojta. Nyní už ustupoval. Danica se změnila v Danku. „Vždyť já vím, že jsi to neměla lehké. Ani moje bývalá žena. Ale časy se mění. Já už také cítím léta, po padesátce je kondička jiná, než když mi bylo dvacet. Proč bychom ale někdy nemohli jít spolu do kina nebo do divadla?“

V obýváku bylo chvíli ticho. Matka se snaží být zdvořilá a hlavou se jí honí vhodná odpověď.

„Možná,“ pronesla nakonec, „někdy...“

Vojta neví, že matka má spoustu kamarádek, s nimiž chodí do kina. Občas si uděláme společný program jenom my dvě. A ještě chodí na spinning, jízdu na kole podle hudby. A na hodiny salsy. Tancuje krásně, viděla jsem ji. Občas ji vyzvedávám po kurzu, sloužím jí jako výmluva při občasných nevíтанých návrzích některých mužů. I když matka si umí poradit i sama a dokáže kohokoli rázně odmítnout.

„Můžeme si udělat společný výlet,“ kul Vojta železo, dokud bylo žhavé, „i se Saškou. Například víkend v Praze. Tak co, nechtěla by ses podívat po dlouhé době do Prahy?“

„Ani ne,“ zaslechla jsem matčinu odpověď. Ta teda umí Vojtu potěšit.

Ani já ne! zvolala jsem v duchu směrem k němu. Mě ze svých plánů vynechte. Kdyby mi to navrhl Dominik, to by byla jiná!

Dominik! Klikla jsem na doručenou poštu a téměř vlezla do monitoru. Ať mi aspoň mail od něj vylepší tuhle pochmurnou uplakanou neděli!

Zprávy byly dvě. Jedna od kolegyně z práce. Ta mě v téhle chvíli vůbec nezajímala. Otevřela jsem mail od Dominika.

Irsko je dost daleko, ale neosobnost jeho mailu ho posouvala ještě dál, téměř až na hranici stratosféry. Sakra, to nemůže napsat víc? Když jsem se s ním chtěla rozejít po oznámení, že odjíždí na nějakou dobu do Irska, prosil mě, abych to nedělala. Že mi bude psát každý den a jednou přijede on sem, jednou já pojedu za ním. Za těch deset měsíců tady ale nebyl ani jednou, a mně to z pracovních důvodů v létě nevyšlo. A kromě toho jsem raději jela s matkou na dovolenou do Řecka k moři, za teplem.

Zatím to vypadá nadějně, psal mi Dominik, *měl bych přijet před Vánoce*. A dál – jak se na mě těší, jak má moc práce, že teď nemá čas jít na skype, protože spěchá do pubu za kamarády.

Pocítila jsem zklamání. A obrovskou prázdnotu. Najednou jsem si uvědomila, že kdyby se objevil ve dveřích, stála by mezi námi tenká bariéra odcizení. Zaplavily mě pochybnosti, jestli je možné vrátit se do doby před téměř rokem a navázat na důvěrný vztah, který mezi námi byl předtím.

„Asi není možné udržovat vztah na dálku,“ poznamenala jsem nahlas.

Matka právě vyprovodila Vojtu z bytu a nakoukla za mnou do kuchyně. „Co píše Dominik?“ přistoupila ke mně a naklonila se mi přes rameno. Potom si uvědomila, že se to nesluší, a odtáhla se.

„Vlastně nic,“ odvětila jsem. „Nic zajímavého.“

Matka se posadila ke stolu naproti mně. „Já nevím, Saško,“ podepřela si dlaní bradu, „nemyslím si, že to bylo od něj seriózní, když se po třech letech známosti rozhodl odjet do Irska. Nelíbí se mi to.“

„Proto jsem navrhovala rozchod, ale on byl proti,“ připomněla jsem jí.

„Neměla by ses na něj vázat,“ matčina slova by Dominika nepotěšila, „kdoví, jestli se vůbec vrátí. Co si myslí, dokdy na něj budeš čekat? Už je ti dvacet sedm, místo odchodu měl navrhnout svatbu. Zklamal mě.“

„Mami, ještě počkám a uvidím,“ usmála jsem se. „Ty jsi už asi zapomněla, jak jsi mi zdůrazňovala, že se nemám hrnout do manželství.“

Matka upřela zrak kamsi nad moji hlavu. Věděla jsem, že její pohled směřuje k otcově fotografii v rámečku, postavené na ledničce. Vlastně ke dvěma fotkám. Z té druhé se usmívala moje starší sestra Miška.

„Za tím si stojím,“ ozvala se. „Kdybych věděla, co mě čeká v manželství... A přitom otec nebyl špatný manžel, na rozdíl od jiných, o kterých slýchám od svých kamarádek.“

„Ještě mi o několika z nich povyprávíš, a zůstanu svobodná do konce života,“ pohlédla jsem se na monitor. Po chvíli jsem počítač vypnula. Mrkla jsem do kalendáře na stole. „Mami, a opravdu jsi pevně rozhodnutá jít ve středu na ten pohřeb?“

Také matka mrkla do kalendáře. „Pohřeb je ve tři odpoledne. Z práce si vezmu volno, odejdu dřív. Přijedu pro tebe.“

„Podívej, jak leje už druhý den,“ ukázala jsem bradou směrem k oknu.

„Dobře že jsme letos daly konečně vyměnit okna,“ pokývala hlavou.

„Já nemluvím o oknech,“ protáhla jsem vyčítavě. „Představ si ten pohřeb v takovémhle počasí. Na hřbitově bláta po kolena. Hustý déšť, zima. A kromě toho ta divoká hádka kdysi. Nebojíš se, že nás teta Žofie vyhodí?“

„Až tak strašně jsme se nepohádaly, aby mě mohla vyhodit z pohřbu,“ ušklíbla se matka. „Nemáme se čeho

obávat, žádná krevní msta nehrozí. A po pohřbu pojedeme hned domů. Žofie bude mít ten den jiné starosti.“

„Uvědomuješ si, že pět let o nich vlastně nic nevíme?“

„No, z Dúbravky do Rusovců je dost daleko,“ pronesla matka ironicky. „I když Rusovce jsou kousek za Bratislavou, někdy se zdá, že je to dál než do Košic.“

„Strýček Prokop se ti po otcově smrti vůbec neozval, a ty navzdory tomu cítíš potřebu jít na poslední rozloučení,“ rýpla jsem do matky.

Máma přejížděla prstem po ubrusu. „Vždyť právě proto, že je poslední,“ řekla s nepřítomným výrazem v očích. „Vděčím mu za hodně. V začátcích nám ve všem pomáhal, i tenhle byt máme díky němu. Byl o devatenáct let starší než jeho bratr a občas mi připadalo, že se snaží suplovat jejich otce.“

„Proč? Co dělal děda?“

„Spíš – co nedělal,“ trpce se pousmála matka. „O rodinu se moc nezajímal. Ani o tu první, z níž měl Prokopa, a ani v druhém manželství, z něhož se narodil tvůj otec, mu rodinný život moc neříkal.“

„Co tím chceš naznačit?“ zajímala jsem se. „Já si dědu z dětství pamatuju jako velkého elegána. Nosil sněhobílou košili a černý oblek. Pod sakem měl vždy oblečenou vestu. Připadal mi strašně elegantní... Zajímavé, na tátu takové vzpomínky nemám.“

„Táta nenosil obleky,“ tón matčina hlasu o poznání klesl. „Táta nosil vytahané manšestráky a tlusté svetry. Oblek měl na sobě, pouze když se ženil.“

„Mami, nepřeháněj,“ měla jsem pocit, že se musím otce zastat. „V létě přece tlusté svetry nenosil.“

„Máš pravdu,“ pokývala matka hlavou, „v létě nosil trička. Oblek nikdy.“

„Zřejmě se nepodobal svému otci.“

„V oblékání ne, v absenci v rodině ano.“ Matčina zatrpkllost vůči němu nevyprchala ani léta po jeho smrti.

„Děda trávil hodně času v bratislavských kavárnách se svými přáteli, a táta zase s přáteli zavěšenými na jednom laně na kolmé skále nad propastí, kam by se normální člověk bál i jen upřít pohled zdálky, natož ještě tam lézt osobně.“

Všimla jsem si matčina smutného výrazu a výčitky v očích, když se zahleděla na fotografii na ledniče.

„Z tohoto pohledu...“ zjišťovala jsem příčinu matčiny náklonnosti k strýci Prokopovi, „se ti zdá, že k ideálu manžela se přibližoval právě strýček Prokop?“

„Z tohoto pohledu ano,“ souhlasila se mnou matka. „Věnoval se nejen své rodině, ale pomáhal i nám. Třebaže byli s otcem pouze nevlastní bratři.“

Seděly jsme u kuchyňského stolu naproti sobě. Tady se nám nejlépe povídalo, tady jsme probraly všechno, co jsme potřebovaly vyřešit. Bylo to příjemné místo, protože z okna v osmém poschodí jsme měly výhled do širokého okolí. Vždycky jsem přitom měla pocit, jako by naše myšlenky volně poletovaly za oknem, a tím nás zbavovaly stísněnosti z některých našich témat.

„Mami, představ si,“ počítala jsem v duchu, „strýček Prokop, o tolik starší než náš otec, se dožil třiasedmdesáti let, zatímco táta umřel v jednapadesáti.“

„O tom přece mluvím,“ zdůraznila matka, „strýci Prokopovi stačila rovina v Rusovcích, zatímco otec se potřeboval dívat na svět z výšky několika kilometrů, s hlavou v oblacích.“

Zazvonil telefon. Pevná linka. Máma se natáhla pro sluchátko. Tušila jsem, že volá některá z jejích kamarádek. V tuhle dobu měly hovory zadarmo, mohly se vypovídat do sytosti.

„Právě na to jsem zvědavá,“ říkala matka ironicky přítelkyni Júlii. „Teď se ten pozemek se zahradou bude muset vypořádat, ať chtějí nebo nechtějí.“

Chvilí mluvily o pohřbu, o smrti, o nemocích, potom

naštěstí přešly k salse. Ulevilo se mi. Téma tanec se při tom lijáku za oknem poslouchalo příjemněji. Pak následovala debata na téma rozvod. Tak tohle už znám dokonale, vím, co bude následovat.

„Dobře si to rozmysli,“ napomínala matka Júlii. „Na tvém místě bych ještě počkala.“

No, už je to tu zase. Věčné téma – podání žádosti o rozvod. Júlia o něm mluví už dobré dva roky a matka ji od toho pokaždé odrazuje. Znáám Júliiny výhrady vůči manželovi, netají se s nimi ani přede mnou. Lhostejnost, neúcta, občasný křik. Prý to tak bylo odjakživa, trpěla s ním celý život. Pokaždé se podívím, proč se odhodlává řešit to až teď, po tolika letech soužití. Proč to neřešila dřív? Nedokážu si představit, že bych v takovém manželství zabila desítky let svého života.

Naštěstí hovor netrval dlouho. Matka zamyšleně seděla na židli s podepřenou bradou. Nevěděla jsem, jestli přemýšlí o Júlii nebo o pohřbu. Mě ale zajímala naše rodinná situace.

„Mami,“ ozvala jsem se, „proč děda tak špatně rozhodl o tom domě? To nebyl moc dobrý nápad, darovat dům strýci Prokopovi a pozemek pod ním i se zahradou druhému synovi, našemu tátovi. Nemohl to rozdělit mezi syny rovným dílem?“

Matka pokrčila rameny. „Nikdo z nás nechápal, proč to děda udělal. Způsobil tím rodině jenom spoustu problémů.“ Vstala, z ledničky vyndala krabici s mlékem a nalila si plnou skleničku. Zamyšleně se napila. „Když tak o tom přemýšlím... ten pozemek děda zdědil, ale dům na něm postavil s první ženou. Po rozvodu ji z domu vyplatil a nastěhoval si tam druhou manželku, tvoji babičku. Snad proto majetek takhle rozděлил.“

„Možná proto vám strýček Prokop sehnal tenhle byt,“ doplnila jsem ji. „Pokud chtěl dál bydlet v domě v Rusovicích, co jiného mu zbývalo?“